

Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра іноземних мов та методики їх викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

«30» серпня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
спеціальність	014 Середня освіта (Мова і література (англійська))
освітньо-професійною програма	Середня освіта (Мова і література (англійська))

Автори – укладачі: **І. Є. Клак**, к. пед. н., доцент кафедри іноземних мов та методики їх викладання;
Т. С. Семегин, к. філол. н., доцент кафедри іноземних мов та методики їх викладання

Рецензенти: **А. В. Янков**, к. філол. н., професор кафедри іноземних мов та методики їх викладання;
Н. І. Яценюк, к. пед. н., доцент кафедри іноземних мов та методики їх викладання.

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри іноземних мов та методики їх викладання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка
Протокол від 30 серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри іноземних мов та

методики їх викладання

Воронцова Н. Г.

Зміст

Вступ	6
Розділ 1. Категоріальний апарат методичного дослідження	9
Розділ 2. Структура курсової роботи	13
2.1 Загальна структура роботи	13
2.2 Виклад матеріалу	14
Розділ 3. Вимоги до оформлення курсової роботи	27
Розділ 4. Критерії оцінювання курсових робіт з методики викладання іноземної мови.	28
Додатки	31
Список використаної літератури	442

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90		Курс	
		3-й	3-й
		Семестр	
	6-й	6-й	
	Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))	Самостійна робота	
		90	90
	Освітній рівень: бакалавр	Вид контролю	
		залік	

Вступ

Курсова робота – важлива форма наукової роботи студента з курсу методики викладання іноземних мов, яка дає можливість набути навички дослідницької роботи.

Відповідно до діючих [Положення про організацію освітнього процесу](#) та [Положення про запобігання плагіату](#) та впровадження практики належного цитування в освітньому процесі КОГПА ім. Тараса Шевченка вона є обов'язковою і виконується на III курсі.

Мета курсової роботи – закріплення, поглиблення і узагальнення знань студентів з курсу методики, розширення науково-теоретичного світогляду студентів, поглиблення вивчення певної педагогічної проблеми; формування умінь аналізувати педагогічні явища і факти, розвиток інтересу до наукового дослідження. В період підготовки і написання курсової роботи в студентів формується інтерес до науково-дослідницької роботи, удосконалюються вміння самостійно працювати з науковою і методично літературою. Студент, виконуючи курсову роботу, повинен пов'язати питання теорії з практикою виховання і навчання учнів, а також аналізувати, узагальнювати, порівнювати досвід учителів-практиків і свій практичний досвід в школі.

Тематика курсових робіт пропонується кафедрою. Студент обирає тему, яка його більше цікавить, пов'язану з його досвідом роботи і спілкуванням з учнями.

Тема може бути запропонована самим студентом. При цьому слід врахувати:

- реальність і практичну значимість для шкільних закладів;
- наявність новизни і можливість прояву творчості;
- узгодженість тематики курсових робіт з програмою методики.

Обравши тему, необхідно визначити конкретні завдання курсової роботи, її структуру, логіку самого процесу, пошуку матеріалу, аналізу літератури, а також напрямок педагогічного

дослідження, ознайомитися з принципами та методами педагогічного дослідження.

Передусім, слід чітко визначитись з якою проблемою пов'язана тема роботи, як вирішується на практиці. Доцільно вести робочі записи власних вражень, думок, з тим, щоб під час першої консультації з керівником викласти своє розуміння теми.

Далі слід підібрати літературу, ознайомитись спочатку з теоретичними, згодом – методичними роботами, проаналізувати завдання шкільної програми з даного питання і скласти розгорнутий план із зазначенням основних розділів і підрозділів роботи, узгодивши його з науковим керівником.

Студент вивчає стан проблеми в практиці навчання іноземної мови на матеріалі публікацій з досвіду роботи, а також вивчення роботи шкільних закладів. Після цього формулюється мета і завдання власної пошукової експериментальної роботи. Експеримент має бути проведений у природних умовах педагогічного процесу, протягом 3-5 місяців.

Курсову роботу рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті. Це дозволяє вносити в текст необхідні зміни і доповнення, полегшить наступне кінцеве оформлення роботи.

Після остаточного погодження з керівником чорнового варіанту роботи, можна оформляти чистовий варіант.

Перед захистом (не менше ніж за два тижні) курсову роботу подають науковому керівникові для рецензування та оцінювання.

При оцінці курсової роботи враховується:

- чіткість і конкретність визначення мети та постановки завдань;
- відповідність змісту назви теми;
- якість роботи (глибина теоретичного та практичного аналізу проблеми, правильність викладу матеріалу теми);
- логічна обґрунтованість методів дослідження;
- якість опрацювання літературних джерел;
- мовна культура оформлення;
- активність студента під час виконання курсової роботи (ініціативність, самостійність, наполегливість, оригінальність у розв'язуванні наукових завдань).

Обов'язкова умова високої якості курсової роботи – її грамотність, чітка логіка викладу, правильність мовностилістичного оформлення. Відповідальність за достовірність числових, фактичних даних, запису цитат несе автор дослідження.

При позитивній оцінці студента допускають до захисту курсової роботи.

Перш ніж приступити до проведення дослідження, необхідно ознайомитись з актуальними проблемами, які стосуються методології, теорії та методики наукового педагогічного дослідження, а також способами реалізації теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження, якими повинні оволодіти майбутні фахівці будь-якої спеціальності.

Написання курсової роботи спрямоване на формування у студентів наступних професійних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, виявляти педагогічні проблеми і виробляти рішення щодо їх усунення. Набуття гнучкого способу мислення, який надає можливість розуміти проблеми й задачі та використовувати потрібну інформацію й методологію для їх обґрунтованого вирішення. Здатність до прокладання й реалізації власної траєкторії навчання протягом життя (ЗК1).

2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Здатність до самостійного вивчення нових методів дослідження, до зміни наукового та науково-педагогічного профілю професійної діяльності, провадження дослідницької та інноваційної діяльності у закладах середньої освіти (ЗК5).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

1. Знання сучасних методологічних засад предметної спеціалізації, теорії та історії англійської мови, дисциплін за вибором із мовознавчих та літературознавчих питань (СК1).

2. Уміння застосовувати сучасні методики й освітні технології викладання англійської мови (зокрема інформаційні)

для забезпечення якості навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах (СК2).

3. Здатність визначати й реалізувати ефективні підходи (методи) у вивченні й викладанні англійської мови на підставі вітчизняного й міжнародного досвіду (СК3).

4. Уміння застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності (СК15).

Результати навчання.

Після завершення написання курсової роботи студент повинен:

1. Визначати сутність процесів навчання й виховання у середній школі, їх психолого-педагогічні основи в загальних поняттях та термінах, що є необхідним для успішної практичної діяльності (РН3).

2. Демонструвати розуміння ролі наукових досліджень у житті суспільства, усвідомлення значення науково-дослідницької складової в педагогічній професії в обсязі, необхідному для організації та проведення власних досліджень та впровадження їх результатів у практику (РН4).

3. Розробляти, планувати, організувати власне теоретичне та експериментальне дослідження в професійній діяльності з метою вирішення актуальних проблем системи освіти за спеціальністю (РН7).

4. Володіти навичками проведення діагностичних вимірів з метою їх ефективного використання у вивченні особистості учасників навчального процесу (учителів, учнів) з метою створення позитивного психологічного клімату у класі (РН12).

5. Планувати, проектувати, конструювати, організувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін (РН13).

6. Застосовувати сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх навчальних закладах (РН14).

7. Визначати рівень особистісного і професійного розвитку, моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення,

виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач (PH18).

Розділ 1. Категоріальний апарат методичного дослідження

Перш ніж приступати до написання курсової роботи, необхідно оволодіти науковою термінологією. Нижче наводяться тлумачення основних наукових термінів.

До базового категоріального апарату наукового дослідження належать переважно такі стереотипні наукові терміни, як наукова проблема, завдання і матеріал дослідження, наукова новизна, практичне значення дослідження, апробація роботи, резюме.

Наукова проблема – це внутрішньо структурований комплекс взаємопов'язаних питань, зорієнтованих на визначення й інтерпретацію параметрів серії певних явищ матеріального чи духовного світу, їх наукову кодифікацію у системі чітко окреслених поняттєвих координат.

Проблема дослідження завжди пов'язана з вивченням специфіки внутрішньої організації об'єкта і предмета дослідження, з виявленням їх системних зв'язків, аспектуальною розробкою їх основних і другорядних ознак. У конкретній дослідній роботі наукова проблема практично обмежується комплексом теоретичних питань, пов'язаних передусім з метою дослідження; іншими словами, основна мета дослідження полягає у розв'язанні певної наукової проблеми.

Актуальність дослідження конкретної наукової проблеми зумовлюється соціальним замовленням (що відображено у відповідних державних документах), практичними завданнями певної галузі науки, необхідністю розширення сучасних уявлень про певні процеси чи явища, недостатнім рівнем розробки окремих аспектів наукової проблеми.

Тема дослідження конкретизує напрям дослідної роботи у вивченні процесів чи явищ, обраних для дослідження певного аспекту проблеми.

Орієнтована тематика всіх видів наукових робіт (від реферату до магістерської роботи) розробляється і затверджується профілюючими кафедрами.

Назва теми роботи повинна бути конкретною, узгоджуватися з об'єктом і предметом дослідження.

Об'єкт дослідження – це внутрішньо структурована певна сукупність споріднених елементів як частини матеріального чи духовного світу, яка є предметом теоретичного чи практичного дослідження. Об'єкт дослідження становить цілісний комплекс елементів об'єктивної реальності чи знань про неї, на який спрямовано науковий пошук.

Предмет дослідження – це окремі сторони, властивості й відношення об'єкта, той аспект проблеми, що розглядається відповідно до певної мети як у теоретичному, так і в експериментальному планах.

В об'єкті дослідження визначається загальна сфера наукового пошуку, у предметі дослідження чітко визначається явище, етап чи процес, які мають розглядатися у курсовій роботі. Визначення предмета дослідження слід розуміти як конкретизацію параметрів певного «ракурсу» наукового пошуку основних компонентів об'єкта дослідження. Об'єкт – це явище, що породжує проблему й тому обране для вивчення. Предмет – це те, що іманентно міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, котра є предметом дослідження. Саме на нього і спрямовується основна увага, саме предмет дослідження визначає тему курсової роботи, що виноситься на титульний аркуш як заголовок.

Мета дослідження – є визначенням авторської стратегії в одержанні нових знань про об'єкт і предмет дослідження. Мета дослідження може бути пов'язана зокрема з:

- обґрунтуванням нової системи засобів, спрямованих на розв'язання певного наукового завдання;
- обґрунтуванням можливості виявлення нових ознак як загального, так і часткового плану у внутрішній організації серії конкретних фактів, що аналізуються;

- розробкою комплексу певних передумов, необхідних для розв'язання наукових завдань.

Завдання дослідження, конкретизуючи їх загальну мету, чітко позначають етапи наукового пошуку у досягненні цієї мети. Передусім формуються завдання, пов'язані з виявленням найсуттєвіших ознак і внутрішньої структури об'єкта дослідження. Виділяються також завдання, зорієнтовані, зокрема, на:

- вирішення певних теоретичних питань, загальної програми дослідження (виявлення сутності окремих понять, явищ, процесів; визначення параметрів і рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів інтерпретації тощо);

- характеристику нових рішень даної наукової проблеми;

- обґрунтування, виявлення системи конкретних засобів, необхідних для розв'язання наукової проблеми та організації їх експериментальної перевірки;

- розробку рекомендацій щодо практичного використання результатів дослідження. Весь комплекс завдань – це алгоритм конкретної програми дослідження, зумовлений логікою етапів даного наукового пошуку.

Характеристика новизни наукового дослідження спрямована, зокрема, на:

- розкриття теоретичної новизни (вироблення концепції, методики, класифікації, закономірностей) і практичної новизни (розробка методичних рекомендацій, дидактичних пропозицій, нових форм організації роботи);

- визначення рівня новизни отриманих теоретичних і практичних результатів, їх місця серед відомих наукових фактів (конкретизація, доповнення, трансформації);

- оцінку нових результатів у розгорнутому, аргументованому і чіткому викладі.

Практичне значення характеризується реальною можливістю впровадження у практику результатів даного дослідження.

Методика дослідження – це комплекс конкретних методів, зорієнтованих на отримання нового наукового знання, його окремих етапів і на визначення параметрів методичного

забезпечення дослідження, його теоретичних і практичних завдань.

Резюме* – стисла загальна характеристика наукової чи кваліфікаційної роботи. Призначення резюме – оперативне ознайомлення з методикою дослідження, фактичними результатами та основними висновками наукової роботи.

Структура резюме:

- характеристика категоріального апарату проведеного наукового дослідження (актуальність теми, мета, об'єкт, предмет, завдання, методика дослідження тощо);

- загальна характеристика роботи (структура роботи, наявність вступу, певної кількості розділів; повний обсяг роботи, кількість малюнків, схем, таблиць, обсяг списку використаних наукових джерел, зокрема іноземними мовами тощо);

- характеристика основного змісту роботи (стисло викладається зміст наукової роботи по розділах);

- характеристика висновків (подається стисла інформація про теоретичні і практичні результати виконаної наукової роботи).

Завершується резюме комплексом ключових слів і сталих термінологічних словосполучень, представлених у тексті резюме, які з позицій інформаційного пошуку мають той обсяг смислового навантаження, який чітко кореспондується з основним змістом даної наукової роботи. Загальна кількість ключових слів – від 3 до 10.

Ключові слова подаються у називному відмінку, друкуються в рядок, через кому.

Замість резюме студент може підготувати **виступ до захисту** курсової роботи. Виступ пишеться на білому стандартному листку А 4 українською мовою обсягом в 1 стандартний листок. Він містить:

1. Тема курсової роботи. Виконавець. Керівник.
2. Мета курсової роботи.
3. Перелік розглянутих питань.
4. Висновки, рекомендації.

Повнота і глибина розробки наукового апарату дослідження залежить від типу наукової роботи. Всі названі компоненти повинні бути представлені в курсовій роботі.

Розділ 2. Структура курсової роботи

Для написання наукової роботи необхідно чітко уявляти її структуру. Загальні вимоги до курсової роботи викладено нижче.

2.1 Загальна структура роботи

- ***Титульна сторінка.***

- ***Зміст.***

- ***Вступ*** (обґрунтовується актуальність теми, її значення для теорії та практики методичної науки, мета, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, описується структура роботи).

- ***Основна частина*** (поділяється на теоретичні та практичні розділи; теоретичні розділи включають аналіз опрацьованої наукової літератури відповідно до завдань дослідження, а також певні авторські висновки з визначенням перспектив подальших дослідних пошуків; практичні розділи містять опис виконаного дослідного завдання та розробки навчально-методичних матеріалів, використаних вами під час педагогічної практики).

- ***Висновки*** (зумовлюються змістом роботи).

- ***Резюме або виступ*** (1–2 сторінки). Резюме та виступ пишуться українською мовою.

- ***Список використаної літератури*** (бібліографія). На наукові джерела, що представлені в бібліографії, повинні бути посилання в тексті курсової роботи. Всі наукові роботи подаються в алфавітному порядку і мають бути оформлені з урахуванням усіх сучасних вимог до бібліографічного опису. У списку наукової літератури повинні переважати новітні видання.

- ***Додатки***, куди можуть бути винесені експериментальні матеріали, методичні розробки та рекомендації.

Обсяг курсової роботи – 25-30 друкованих сторінок. Розглянемо кожен із структурних елементів детальніше.

2.2 Виклад матеріалу

- Титульна сторінка

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи у Додатку 1.

- Зміст

Зразок оформлення змісту у Додатку 2.

У *вступі* обґрунтовується актуальність проблеми, формулюються об'єкт, предмет, мета завдання дослідження, вказуються використані методи дослідження. Наприклад:

Тема: Навчання діалогу-дискусії суспільно-політичного характеру в старших класах середніх навчальних закладів з поглибленим вивченням англійської мови.

Актуальність дослідження даної проблеми полягає в тому, що, з одного боку, дискусія є ефективним засобом розвитку непідготовленого іншомовного мовлення, а з іншого – ця проблема не достатньо розроблена в методиці викладання іноземних мов в середніх навчальних закладах з поглибленим вивченням іноземної мови.

Об'єкт дослідження – процес навчання діалогу-дискусії суспільно-політичного характеру в середніх навчальних закладах з поглибленим вивченням англійської мови.

Предмет дослідження – зміст і комплекс вправ для навчання діалогу-дискусії суспільно-політичного характеру учнів старших класів середніх навчальних закладів з поглибленим вивченням англійської мови.

Мета дослідження полягає в розробці методики навчання діалогу-дискусії суспільно-політичного характеру в старших класах середніх навчальних закладів з поглибленим вивченням англійської мови.

Завдання дослідження:

- уточнити етапи побудови діалогу-дискусії і визначити зміст навчання;

- уточнити навички і вміння, необхідні учням для ведення дискусії суспільно-політичного характеру;

- відібрати матеріал англійською мовою, що відображає предметно-операційний зміст та мовне оформлення діалогу-дискусії;

- розробити вправи для навчання діалогу-дискусії.

Методи дослідження:

- узагальнення досвіду навчання діалогічного мовлення англійською мовою в середніх навчальних закладах;

- наукове спостереження процесу навчання дискусії;

- моделювання діалогу-дискусії англійською мовою;

- дидактичне мовне тестування;

- методичний експеримент;

- опрацювання наукових джерел з методики навчання іноземних мов та суміжних з нею наук.

Необхідно дати чіткі формулювання новизни та практичної цінності роботи. Наприклад:

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні критеріїв розробки комплексу вправ для навчання діалогу-дискусії суспільно – політичного характеру.

Практична цінність роботи полягає у розробці комплексу вправ для навчання діалогу-дискусії суспільно-політичного характеру учнів старших класів середніх навчальних закладів з поглибленим вивченням англійської мови.

Якщо робота носить реферативний характер, то у вступі не вказується предмет і об'єкт дослідження.

В кінці вступу подається структура дослідження. Вказується перелік структурних компонентів роботи – вступ, кількість розділів, висновки, список використаної літератури (зазначається кількість найменувань), додатки (вказується їх кількість). Подається загальний обсяг сторінок роботи. Можна записати для прикладу так: «Курсова робота складається з вступу, двох розділів, висновків. Список літератури включає 22 найменування. П'ять додатків займають 11 сторінок. Робота викладена на 26 сторінках друкованого тексту».

Оптимальний обсяг вступу не повинен перевищувати 5 сторінок (здебільшого 2-4). Зразки написання вступу подаються у *Додатку 5*.

В *основній частині* рукопису розглядаються накреслені завдання дослідження, описується методика дослідження, аналізуються одержані результати, формулюються методичні рекомендації. Основна частина може складатися з теоретичної і практичної. У *теоретичній частині* дається аналіз наукової літератури, яка включає:

- а) історико-педагогічний аспект проблеми;
- б) філософське і психологічне обґрунтування з позиції сучасної науки;
- в) аналіз наукових досліджень з даної проблеми. Ця частина закінчується висновком, де слід чітко виділити опірні теоретичні позиції, з яких буде автор виходити при розробці основних питань теми.

В *практичній (експериментальній) частині* слід описати дослідно-експериментальну роботу, проведену студентом чи власний педагогічний досвід.

Як правило, хід експериментальної роботи включає три етапи: констатуючий, формуючий і контрольний. Важливо представити аналіз стану досліджуваного питання в практиці і навчанні до проведеної дослідником роботи, потім відобразити принципи створення програми власної роботи з даного питання, саму програму, висвітлити хід її виконання і проаналізувати одержані дані. Наприклад, ви розглядаєте проблему навчання аудіюванню. Спершу проводите дослідження. Це може бути певним чином організований контроль аудіювання. Описуєте цілі контролю, зміст (тексти, вправи і т.д.) та використані методи та прийоми. Подаєте результати експерименту, підводите підсумок, робите висновки. Створюєте програму власної роботи з учнями по удосконаленню навиків аудіювання, що містить конкретні цілі, вправи, текст, методи і прийоми. По закінченні проведеної роботи проводите перевірку досягнутих результатів, описуєте результати перевірки, робите висновок стосовно експерименту.

При згадуванні в тексті прізвищ (вчених, дослідників, вчителів) їх ініціали ставляться перед прізвищами (Я. А. Коменський, а не Коменський Я. А., як це прийнято у списку літератури).

В теоретичній частині роботи при аналізі літератури слід вказати джерело (прізвище, ініціали автора, назву роботи). Якщо у тексті використано цитату, то посилання робити за зразком: [24, 325]. Останнє речення будь-якого розділу не повинно містити посилання на джерело.

У **висновках** викладають найбільш важливі результати, одержані в роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми, її значення для практики викладання іноземних мов. Формулюють також рекомендації щодо подальшого використання здобутих результатів. Обсяг висновків 2-3 сторінки. Висновки можна починати формулювати наступним чином: «Курсова робота досліджувала одну з актуальних проблем сучасної методичної науки, проблему... На основі вивчення та аналізу низки літературних джерел із зазначеної проблеми та спостережень за шкільною практикою, власного досвіду, ми прийшли до наступних висновків і узагальнень:

1. ... або «По-перше, ...»
2. ... або «По-друге, ...» і т.д.

Додатки. В курсовій роботі можуть бути таблиці, графіки, схеми, а також додатки: матеріали анкет, бесід з дітьми, протоколи спостережень, конспекти занять, фотографії, таблиці, графіки, схеми та ін. Додатки подаються в кінці роботи. Кожен додаток повинен мати тематичний заголовок та завдання, якщо це вправи для учнів. Додатки потрібно позначати послідовно цифрами. Посилатися на додатки в текстовій частині обов'язково. Таблиці, графіки, схеми у тексті також називаються і нумеруються. Зразки оформлення додатків подані у *Додатках 3, 4.*

Список використаної літератури.

Книги і статті використані при підготовці курсової роботи записуються під номерами в такій послідовності:

- а. *Державні документи і матеріали:*
- Конституція України;
  - Укази Президента України;
  - Тематичні збірники державних документів України.

б. Документи і матеріали Міністерства освіти і науки України.

Всі інші описи виконуються в алфавітній послідовності за прізвищами авторів або назвами джерел (спочатку українські видання, російські, іноземні). Кожний опис має свій порядковий номер.

Зразки описання літературних джерел

(з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.): монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.

	<p>4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.</p> <p>5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с.</p> <p>6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.</p>
Три автори	<p>1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.</p> <p>2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с.</p> <p>3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</p> <p>4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.</p>
Чотири і більше авторів	<p>1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.</p> <p>2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.</p> <p>3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.</p> <p>4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>

Без автора	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Сеницына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні

	<p>засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ</p>

	<p>Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи	<p>1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>1. Люмінесцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у</p>

	<p>журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні показники	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
Частина видання:	<p>1. Баймуратов М. А. Імплементация норм международного</p>

<p>книги</p>	<p>права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p> <p>3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>4. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>Частина видання:</p> <p>матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання:</p>	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий</i></p>

<p>довідкового видання</p>	<p><i>енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<p>1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
<p>Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)</p>	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016.</p>

	Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

Список літератури повинен містити не менше 15 примірників. Зразок оформлення бібліографічного опису літератури поданий у *Додатку 6*.

Розділ 3. Вимоги до оформлення курсової роботи

Курсова робота виконується державною або іноземною мовою, при цьому захист курсової роботи відбувається українською мовою.

Курсову роботу друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 звичайним шрифтом чорного кольору через полуторний міжрядковий інтервал. Набір здійснюється за допомогою текстового редактора Microsoft Word (.doc / .rtf) шрифтом Times New Roman розміру 14. Поля для курсової роботи становлять: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Абзацні відступи дорівнюють 5 знакам. Завершена курсова робота перед її передачею на рецензію брошурується (можна також використати швидкозшивач або стандартну папку, призначену для оформлення курсової роботи).

Перша сторінка роботи – титульна, на наступній сторінці міститься зміст, далі – текст. Сторінка зі змістом нумерується цифрою 2. Номер сторінки ставиться у правому кутку верхнього поля сторінки (за уявною рамкою) без крапки в кінці, починаючи з 2 і до останньої. Розділи курсової роботи мають порядкову нумерацію і позначаються арабськими цифрами. Підрозділи мають порядкову нумерацію відповідно до розділу. Після номера підрозділу крапка не ставиться (1.1). пункт нумерується відповідно до номера розділу та підрозділу (1.1.1_, 1.1.2_). Після закінчення кожної частини пишеться номер, назва наступної частини і далі – її зміст. Назву кожної частини роботи у тексті слід виділити жирним шрифтом, після назви крапку не ставимо. Кожний пункт плану пишеться з нової сторінки з абзацу. Об'єм роботи – 25-30 сторінок, включаючи список використаної літератури.

- **До захисту** курсової роботи студент на білому стандартному листку готує короткий **виступ** українською мовою.

Методи навчання:

Critical thinking technology (аналіз, інтерпретація, оцінка, умовиводи та саморегуляція); наукове спостереження і аналіз; організація самостійного пошуку матеріалу; робота з науково-методичною літературою; частково-пошуковий метод; методичний аналіз; розвідувальний методичний експеримент; SOS-метод, метод використання мультимедійних і комп'ютерних технологій (CALL-метод).

Методи контролю:

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю. Використовуються такі методи контролю:

- письмовий контроль;
- курсова робота;
- самоконтроль;
- заслуховування доповідей та оцінювання презентацій під час публічного захисту;
- залік.

Розділ 4. Критерії оцінювання курсових робіт з методики викладання іноземної мови.

«Відмінно» ставиться, коли відчутна вільна орієнтація в матеріалі, глибина теоретичного та практичного аналізу проблеми, правильність викладу матеріалу теми, аргументованість положень, оцінка співставлень, опора на результати проведених науково-педагогічних досліджень, доречна ілюстративність, самостійність, вичерпне висвітлення питань, творчість та оригінальність у розв'язуванні наукових завдань. Робота актуальна, висновки містять рекомендації. Оформлення роботи відповідає вимогам, а у тексті роботи відсутні граматичні, стильові чи логічні помилки. Роботу апробовано на вузівській студентській конференції.

«Добре» ставиться тоді, коли наявні попередні ознаки, але відчутна деяка недовершеність аргументації, невивершеність окремих питань, недосконалість ілюстративного матеріалу, незначні порушення в оформленні. Роботу не апробовано.

«*Задовільно*» ставиться тоді, коли не всі поставлені питання висвітлені, відчутна недостатня вивченість проблеми, мало посилань на ті чи інші джерела, що є ознакою компілятивності роботи, відсутня опора на результати проведених науково-педагогічних досліджень. Недостатньо аргументовані висунуті положення. Є також суттєві порушення в стандартах оформлення. Роботу не апробовано.

«*Незадовільно*» ставиться, коли робота має явно компіляційний характер, що, як правило, виявляється під час захисту. Автор курсової роботи вияв слабку обізнаність із теорією питання, необізнаність із сутністю теми чи поставленої проблеми загалом. Відсутні посилання на першоджерела, відсутня опора на результати проведених науково-педагогічних досліджень. Незадовільна оцінка може бути поставлена також тоді, коли робота не подана на рецензію науковому керівникові у встановлений термін. Роботу не апробовано.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Додатки

Додаток 1

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

**Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

гуманітарний факультет

кафедра іноземних мов та методики їх викладання

КУРСОВА РОБОТА

з методики викладання іноземних мов

на тему: **Інтерактивні методи роботи на уроці як
засіб формування іншомовної компетенції
учнів**

Студентки III курсу 31– А групи
спеціальності 014.02 Середня освіта
(Мова і література (англійська))
Беднарчук Галини Петрівни

Керівник: к. пед. н., доцент
Сиротюк Микола Васильович

Національна шкала:

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____ Сиротюк М.В.

_____ Янусь Н.В.

_____ Клак І.Є.

м. Кременець – 2018 рік

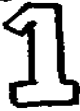

**Зразок оформлення складного плану до курсової
роботи на тему
"Методика формування мовної граматичної компетенції в
учнів основної школи (на матеріалі німецької мови)**

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Дидактичні та психолінгвістичні передумови навчання активної граматики німецької мови в основній школі	7
1.1 Роль і місце граматики у навчанні німецької мови.....	15
1.2 Психолінгвістичні особливості засвоєння граматичного матеріалу.....	18
1.3 Цілі та зміст навчання активної граматики учнів основної школи.....	20
Розділ 2. Організація процесу формування активної граматичної навички німецької мови.....	22
2.1 Відбір та організація активного граматичного матеріалу для основної школи	25
2.2 Комплекс вправ для формування активної граматичної навички.....	28
2.3 Експериментальна перевірка комплексу вправ для формування активної граматичної навички	32
Висновки.....	40
Список використаної літератури	42
Додатки	44

Зразок оформлення додатку

Завдання для визначення рівня володіння учнями початкової школи навичками техніки читання

<p>1 Colour the bottle orange. Write the letter.</p> <p>__ RANGE B __ TTLE</p> <p>If the word has 'o' for 'bottle', colour the circle orange.</p>	☐ John	☐ moon	☐ book	☐ log
<p>2 Colour the trousers brown. Write the letters.</p> <p>BR ___ N TR ___ SERS</p> <p>If the word has 'ou' for 'trousers', colour the circle brown.</p>	☐ door	☐ round	☐ four	☐ toe
<p>3 Colour the goose blue. Write the letters.</p> <p>BL ___ E G ___ SE</p> <p>If the word has 'oo' for 'goose', colour the circle blue.</p>	☐ plum	☐ juice	☐ drum	☐ one
	☐ two	☐ shoe	☐ sun	☐ zoo

Зразок оформлення додатку

Listening comprehension

Listen to the text and circle the right answer to each question.

1. When did the fire start?
  - a) April 2, 1666
  - b) September 2, 1666
  - c) April 6, 1662
  - d) September 6, 1662

2. How long did the fire last?
  - a) two days
  - b) three days
  - c) four days
  - d) five days

3. Which important building was destroyed by the fire?
  - a) Big Ben
  - b) St. Paul's Cathedral
  - c) The Tower of London
  - d) Westminster Abbey

4. Why is The George Pub famous?
  - a) The Fire stopped there.
  - b) It is made of wood but survived the Fire.
  - c) The Mayor died there.
  - d) It was where people ran to from the Fire to be safe.

Зразок написання вступу до курсової роботи

Зразок написання вступу до курсової роботи на тему: „Письмо як засіб навчання англійської мови”.

Аналіз стану письма в сучасній школі показує, що, на відміну від інших видів мовленнєвої діяльності, йому приділяється значно менше уваги з боку методистів та вчителів. На даний час існує ряд методистів, котрі займають чітку позицію щодо підвищення ролі письма в навчальному процесі. Такої ж позиції дотримуємось і ми. Особливо велике значення, на нашу думку, відіграє письмо у процесі формування комунікативних навичок і вмінь. Все це зумовлює *актуальність* нашої проблеми і вимагає, як теоретичного, так і практичного обґрунтування.

Об'єктом дослідження курсової роботи є письмо, як важливий вид діяльності учнів у процесі вивчення іноземної (англійської) мови.

Предметом дослідження є роль і значення письма у процесі навчання спілкування іноземною мовою.

Метою дослідження курсової роботи є з'ясування ролі письма у процесі вивчення англійської мови, зокрема його вплив на формування навичок говоріння.

Виходячи з мети, висуваємо кілька робочих гіпотез, зокрема:

1. Письмо є метою і важливим засобом навчання іноземної мови.

2. Усне і писемне мовлення – дві взаємопов'язані форми, що доповнюють одна одну і не можуть розвиватись окремо.

Мета дослідження з врахуванням гіпотез, що висунуті, конкретизується у вигляді *завдань*:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми.

2. Визначити роль і значення письма в навчальній діяльності учнів.

3. З'ясувати роль письма у процесі формування комунікативних навичок учнів.

4. Запропонувати систему письмових вправ для розвитку комунікативних навичок і умінь.

Розкриття проблем, що впливають із завдань, надає курсовій роботі певного теоретичного значення письма у навчальній діяльності учнів.

Практична значимість курсової роботи полягає в можливості використання матеріалу дослідження на уроках іноземної мови з метою підвищення продуктивності навчального процесу, допомоги учням в оволодінні цим складним видом діяльності.

Положення курсової роботи, які виносяться на захист:

1. Письмо – це обов’язковий вид діяльності на уроках іноземної мови.

2. Усне і писемне мовлення розвиваються у тісному взаємозв’язку.

3. Письмо – це не тільки засіб, а й мета навчання іноземною мовою.

Отже, на нашу думку, ця проблема є актуальною і вимагає теоретичного та практичного обґрунтування.

Курсова робота складається з вступу, двох розділів, висновків. Список літератури включає 24 найменування. Десять додатків займають 12 сторінок. Робота викладена на 44 сторінках друкованого тексту.

Зразок написання вступу до курсової роботи на тему: „Роль співпраці на уроці англійської мови”.

Зростаюча потреба у спілкуванні та співпраці між країнами та народами з різними мовами та культурними традиціями, вимагає суттєвих змін у підході до викладання іноземних мов у середніх загальноосвітніх навчальних закладах. Стрімкі зміни, що відбуваються в українському суспільстві, осучаснення освітньої системи, досягнення в галузі теорії та практики навчання іноземних мов ставлять українську школу перед необхідністю оновлення змісту та методів навчання іноземних мов.

Знання іноземних мов є важливою передумовою для особистих, культурних, професійних та економічних контактів молодої людини.

Оновлення цілей та змісту навчання тягне за собою й оновлення освітніх технологій, що розглядають навчання іноземних мов як процес особистісного розвитку учня в контексті співпраці вчителя та учнів.

Окреслюючи нові цілі, зміст та методи навчання іноземних мов в загальноосвітніх навчальних закладах, програма передбачає проект українського стандарту з іноземних мов та враховує європейський стандарт. Водночас вона не обмежує самостійність та творчу ініціативу вчителя та поглиблює його співпрацю з учнями.

Актуальність розкритої вище проблеми і зумовила вибір теми дослідження: "Роль співпраці на уроці іноземної мови".

Об'єктом дослідження курсової роботи є співпраця вчителя та учнів на уроці іноземної мови.

Предметом дослідження курсової роботи є принципи, форми і методи співпраці вчителя та учнів при вивченні іноземної мови.

Мета дослідження курсової роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні необхідності співпраці вчителя та учнів на уроці іноземної мови.

Методи дослідження:

- узагальнення досвіду викладання іноземної мови в середніх навчальних закладах України;
- опрацювання наукових джерел з методики навчання іноземної мови та суміжних з нею наук;
- наукове спостереження процесу використання проектної методики;
- моделювання проектів;
- розвідувальний методичний експеримент.

Курсова робота складається з вступу, двох розділів, висновків. Список літератури включає 28 найменувань. Десять додатків займають 12 сторінок. Робота викладена на 40 сторінках друкованого тексту.

Зразок написання вступу до курсової роботи на тему:

„Розвиток комунікативних та лінгвістичних компетенцій на уроці англійської мови”.

The choice of the theme is determined by the leading role of communicative and linguistic competence in the process of studying a foreign language and necessity of introducing into school practice new methods of teaching aimed at developing not only pupils' linguistic competence but their ability to use language as a mode of communication and make use of the language in actual communicative behaviour.

The identified theme of course paper makes it possible to survey the theoretical background of the given problem.

The aim of the course work is to make the analysis, to investigate, to consider the ways, methods of development of both communicative and linguistic competence of pupils in the course of the second language (foreign) acquisition.

The object of investigation is the process of teaching a foreign language to pupils in secondary school.

The subject of investigation is principles and means of development communicative and linguistic competence through bringing them together in the process of teaching.

The identified object, subject and aim of the thesis allow us to formulate the main tasks of the research, which are the following:

- To explore the methodological and sociological characteristics of the process of forming linguistic and communicative competence.
  - To make the comparative analysis of linguistic and communicative competence focusing on their close interrelation and mutual dependence.
  - To work out methodological recommendations and practice "skill- getting "exercises as to the ways of development pupils' communicative competence.
  - To describe the peculiarities of these two kinds of competence.
- Register variation poses a language learning problem, both to native children and to foreigners. In both cases it is mainly a question of experience. Children have a limited experience of live and may

simply not know a new situation and variety of language associated with it.

There are a great many social skills in communication that children must acquire before they are truly competent speakers. Are young children aware of the sociolinguistic rules that govern appropriate language use? And, if so, how great is the repertoire of registers they possess and what linguistic devices do they use to make distinct registers?

Native speakers and hearers of the language know all sorts of rules besides those governing the grammatical correctness of sentences. They know, for example, when it is appropriate to be ungrammatical, when to say nothing, and when one of many notionally parallel but structurally different speech forms is appropriate for a particular speech act.

The importance of communicative and linguistic competence is based on their obvious peculiarities. The differences between the two competences or rather two aspects of the same underlying competence reflect the discrepancy between the real aims of many foreign language students and the more limited kind of linguistic ability which commonly is their achievement. From many foreign language courses learners take away an ability to use the language grammatically correctly within the confines of controlled "skill-getting" practice exercises.

Their needs in the target language involve the ability to use the language in acts of communication. In requiring this they are asking no more or less of the language than do native speakers.

Equally surprising is the fact that many foreign language teachers still see their job as training students to jump through linguistic hoops in the form of a succession of textbook exercises and oral drills, where the only criterion of acceptability is grammatical and phonological accuracy, and the most optimistic outcome linguistic competence. At least five dimensions of the language produced in the classroom might well be considered important: grammatical and phonological accuracy, appropriacy, adequacy, truth value, and morality.

The interests of most foreign language learners, and especially of those learners of a foreign language for a so-called

special purpose, lie ultimately in their learning how to use enough of the target language to satisfy their needs. This may involve their understanding the written form of that language in order to read novels or specialized texts relevant to their chosen subject of study, speaking enough of the language to get what they want in shops and hotels when on a holiday abroad, or, as is the case with many minority ethnic groups, knowing enough of the dominant language to survive in the environment of the second language culture.

The work consists of introduction, three parts, and conclusion. References include 20 appellations. Ten additions occupy 14 pages. The work is presented on 40 printed pages.

Додаток 6

Зразок оформлення бібліографічного опису літератури

1) Монографія:

1. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко : монографія. К. : Факт. Наш час, 2006. 284 с.

2. Тронская М. Л. Немецкий сентиментально-юмористический роман эпохи Просвещения : монографія. Ленинград : Ленинград. Ун-т, 1990. 248 с.

2) Багатомне видання:

1. Бродский Н. Сентиментализм в России / Литературная энциклопедия. М. : Худож. лит., 1929-1937. Т. 10. 651 с.

3) Перекладне видання:

1. Рассел Б. Історія західної філософії. [пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука]. Київ : Основи, 1995. 759 с.

2. Юнг К. Г. Душа и миф : шесть архетипов. [пер. А. А. Спектор]. Минск : Харвест, 2004. 302 с.

4) Словник (довідник, енциклопедія):

1. Гром'як Р. Т., Ковалів Ю. І., Теремко В. І. Літературознавчий словник. Київ : Академія, 1997. 752 с.

5) Збірник наукових праць:

1. Наук. праці Кам'янець-Подільського держ. Ун-ту : філологічні науки. Кам'янець-Подільський : Абетка –

НОВА, 2004. Вип. 8. Т. 2 : літературознавство [відп. ред. Є. І. Сохацька]. 250 с.

6) Частина книги:

1. Гетьман А. П. Екологічна політика держави : конституційно-правовий аспект. *Тридцять лет с екологическим правом* : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.
2. Mullan J. Sentimental Novels / John Mullan. The Cambridge Companion to the Eighteenth Century Novel. [ed. J. Richetti]. Cambridge : Cambridge Univ. Press, 1996. P. 236–254.

7) Частина періодичного наукового видання:

1. Мілованова В. В. Ідеї та естетика Просвітництва у прозі Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. ст.. Ніжин : Аспект- Поліграф, 2006. Вип. 11 : Лінгвістика і літературознавство. С. 53–59.
2. Копистянська Н. Х. Особливості створення соціально-історичного хронотопа в романах Ф. Кафки «Процес» і «Замок». *Іноземна філологія*. Київ, 1997. Вип. 110. С. 157–166.

8) Частина журналу:

1. Поліщук Я. Типи художнього мислення в основі моделі історії літератури. *Слово і Час*. 2006. № 12. С. 15–27.
2. Weninger R. Comparative Literature at a Crossroads?: An Introduction. *Comparative Critical Studies*. 2006. Vol. 3. Issue 1–2. – P. 11–19.

9) Навчальний посібник:

1. Зборовська Н. В. Психологія і літературознавство : посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2003. 392 с.
2. Есин А. Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения : учеб. пособие для студ. и препод. филол. факульт., учителей-словесников. М. : Флинта. Наука, 2000. 248 с.

10) Автореферат дисертації:

1. Лімборський І. В. Сентименталізм в українській літературі : (перша половина ХІХ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.02. Київ, 1995. 18 с.

11) Дисертація:

1. Каневська Л. В. Психологізм романів Івана Франка

середини 80-х – 90-х років : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2004. 209 с.

2. McPhail R. A. The Dialogical Principle in the British Novel : a thesis ... for the degree of Doctor of Philosophy (Department of English). Edmonton, 1999. 340 p.

12) Електронний ресурс:

1. Методичні рекомендації щодо вивчення іноземної мови в початковій школі у 2016/2017 навчальному році.

URL : <https://www.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/07/met-rek-inoz-movy-poch-shkola.pdf>

2. Jeremy Harmer. Essential Teacher Knowledge : Core Concepts in English Language Teaching.

URL : <https://www.twirpx.com/file/1795475/>

Список використаної літератури

1. Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочергам М. П. Методика організації науково-дослідної роботи : навч. посіб. К. : Форум, 2000. 271 с.
2. Гінзбург М. Д. Українська ділова і фахова мова : практичний посібник на щодень : навч. посібник. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Інкос, 2007. 672 с.
3. Глущик С. В. Сучасні ділові папери : класифікація ділових док., склад. та оформлення док., правописні норми сучасної укр. мови, словник ділової людини, тлумач. словник : навч. посіб. 4-те вид., перероб. і доп. Київ : А.С.К., 2006. 398 с.
4. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Київ : АПН України, 1995. 45 с.
5. Зубко В. Кваліфікаційна робота : поради студентів щодо написання та захисту. Київ : Національний ун-т «Києво-Могилянська академія», 1997. 20 с.
6. Курсова робота з методики викладання іноземних мов : посібник для студ. вищ. закл. освіти. / С. Ю. Ніколаєва та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2003. 96 с.
7. Методичні рекомендації до виконання і захисту курсових робіт : метод. посіб. / М. І. Гутник та ін. Біла Церква, 2012. 24 с.
8. Ніколаєва С. Ю., Соловей М. І. Методичні матеріали для розробки нормативного та навчально-методичного забезпечення ступеневої підготовки фахівців іноземних мов. Київ : КДЛУ, 1999. 158 с.
9. Ніколаєва С. Ю. Методи дослідження в методиці навчання іноземних мов / С. Ю. Ніколаєва. *Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах* : підручник. Київ : Ленвіт, 2002. С. 17–22.
10. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, ад'юнктів ; за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури. 2010. 352 с.
11. Положення про навчально-наукові та кваліфікаційні роботи студентів Київського державного лінгвістичного

університету / Р. В. Болдирев та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Вид. центр КДЛУ, 1999. 46 с.

12. Професійно-методична підготовка вчителя іноземних мов у педагогічному університеті / Л. В. Калініна та ін. Київ : Пед. думка, 2000. 124 с.

13. Рудницька О. П., Болгарський А. Г., Свистельнікова Т. Ю. Основи педагогічних досліджень. Київ : Експрес-об'ява, 1998. 142 с.

14. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 352 с.

15. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення. Київ : Вища шк., 1997. 270 с.

16. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб.. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2003. 240 с.

17. McDonough J., McDonough S. Research Methods for English Language Teachers. Bristol : Arnold, 1997. 262 p.

18. Smith M., Smith G. A Study Skills Handbook. Oxford Univ. Press, 1996. 229 p.

Інформаційні ресурси

1. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. URL : http://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylanni_a/dstu_8302.pdf

2. Методи дослідження в методиці навчання іноземних мов. URL : <https://studopedia.info/4-115463.html>

3. Методи дослідження в методиці викладання іноземної мови. URL : <http://www.edudirect.net/sopids-246-1.html>